

ด่วนที่สุด

ที่ ยธ ๐๔๐๒/๒๓๘๘

กระทรวงยุติธรรม
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ
อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ชั้น ๘
ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง
เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

๒๑ เมษายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอยกเว้นการปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ประกอบกับมติคณะรัฐมนตรี
เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๐ เพื่อขออนุญาตการจัดตั้งสำนักงานกองทุนยุติธรรมไว้ในพระราชบัญญัติกองทุน
ยุติธรรม พ.ศ.

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง ๑. หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๓/๒๓๘๗ ลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๗
๒. หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๓/๑๓๔๔๔ ลงวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๐

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนาหนังสือต้นเรื่องและหนังสือรองนายกรัฐมนตรีเห็นชอบให้เสนอ จำนวน ๗๐ ชุด
คณะรัฐมนตรี
๒. ร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ.(ฉบับที่คณะรัฐมนตรี เห็นชอบในหลักการ) จำนวน ๗๐ ชุด
๓. ประมาณการค่าใช้จ่ายอัตราค่าจ้างและโครงสร้างอำนาจหน้าที่ สำนักงานกองทุนยุติธรรม จำนวน ๗๐ ชุด
๔. สำเนาหนังสือที่อ้างถึง จำนวน ๗๐ ชุด
๕. ซีดี บันทึกข้อมูลหนังสือต้นเรื่องและสิ่งที่ส่งมา จำนวน ๑ ชุด

๑. เรื่องเดิม

๑.๑ ความเป็นมาของกองทุนยุติธรรม

(๑) กระทรวงยุติธรรม ได้จัดตั้งกองทุนยุติธรรมขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๔๙ โดยมี
วัตถุประสงค์เพื่อให้การสนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับ การให้ความช่วยเหลือประชาชนในด้านกฎหมาย
การฟ้องร้อง การดำเนินคดี หรือการบังคับคดี การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือไม่
ได้รับความเป็นธรรมตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ รวมถึงผู้ที่กระทำการใดๆ เพื่อปกป้องคุ้มครอง หรือรักษา
ทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อม โดยมีการออกระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม
พ.ศ. ๒๕๕๓ ขึ้น แต่เนื่องจาก ยังประสบปัญหาการดำเนินงานในหลายด้านและถูกสะท้อนในงานวิจัย
ทั้ง รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี พ.ศ. ๒๕๕๕
โดยกล่าวถึงการทำงานของกองทุนยุติธรรมที่ให้ความช่วยเหลือในเรื่องต่างๆตามวัตถุประสงค์นับว่ามีสัดส่วน
ต่ำมาก เมื่อเปรียบเทียบกับคดีที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ (คดีอาญาศาลชั้นต้นทั่วประเทศ จำนวน ๘๓๖,๓๐๑ คดี

/และคดีแพ่ง...

และคดีแพ่งจำนวน ๖๖๑,๘๖๗ คดี ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕) ซึ่งที่ผ่านมา ตั้งแต่ที่มีการจัดตั้งกองทุนยุติธรรม เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๙ จนถึงปัจจุบัน มีผู้ยื่นคำขอทั้งสิ้น ๑๔,๙๐๖ ราย จ่ายเงินไปแล้วกว่า ๓๒๕,๙๓๗,๐๘๓.๗๗ บาท แม้ว่า กองทุนยุติธรรมจะมีการช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อน ยากไร้ ไม่ได้รับความเป็นธรรมที่มีสถิติเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อเปรียบเทียบกับคดีที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ กองทุนยุติธรรม ได้ให้ความช่วยเหลือคิดเป็นแค่เพียงร้อยละ ๐.๙๙ ของคดีทั้งหมด ขณะที่ในทุกๆ เวทีเกี่ยวกับการพัฒนาและปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม งานวิจัย หรือแม้แต่คณะกรรมการการกฤษฎีกา กระบวนการยุติธรรมและกิจการตำรวจ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ต่างก็เห็นประโยชน์ถึงกองทุนยุติธรรม และควรส่งเสริมให้เปิดบริการอย่างทั่วถึง ยิ่งๆ ขึ้น ซึ่งก็ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างครอบคลุม ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากข้อจำกัด ดังนี้

๑) ด้านงบประมาณ ซึ่งได้รับจัดสรรที่ไม่เพียงพอ โดยมีรายได้จากงบประมาณ ที่รัฐจัดสรรให้ในแต่ละปีและเงินที่หมุนเวียนกลับคืนกองทุนเพียงแหล่งเดียว เช่น ค่าประกันตัว ในกรณีที่ผู้ขอรับการสนับสนุนไม่มีการหลบหนี หรือค่าทนายความ หากมีการชนะคดี เงินบริจาค เป็นต้น

๒) ด้านกฎหมาย กองทุนยุติธรรมไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคลจึงไม่สามารถทำนิติกรรม สัญญา หรือดำเนินการเกี่ยวกับภาระผูกพันงานกองทุนที่จะสร้างความเชื่อมั่นให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ เช่น ศาล เป็นต้น

๓) ด้านแหล่งรายได้ กองทุนยุติธรรมควรต้องมีแหล่งที่มาของรายได้ที่มีความสัมพันธ์ อย่างสมเหตุสมผลเพิ่มเติมนอกเหนือจากงบประมาณที่ได้รับจัดสรรในแต่ละปี

(๒) นโยบายรัฐบาล ในข้อ ๑๑.๕ ส่งเสริมกองทุนยุติธรรมและการลดความเหลื่อมล้ำ ของคนในสังคม ตลอดจนมาตรฐานสากลเกี่ยวกับหลักการและแนวปฏิบัติแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการเข้าถึง ความช่วยเหลือด้านกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (United Nations Principles and Guidelines on Access to Legal Aid in Criminal Justice Systems) ซึ่งใช้เป็นกรอบแนวทางการร่าง พ.ร.บ.กองทุน ยุติธรรม พ.ศ. ดังนั้น จากสภาพปัญหาดังกล่าว ตลอดจนนโยบายรัฐบาลและมาตรฐานสากล กระทรวง ยุติธรรม จึงเสนอให้มีการพัฒนากฎหมายจากระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ.๒๕๕๓ เปลี่ยนสถานะเป็นกฎหมายระดับพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ.ซึ่งการเป็น พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม จะทำให้งานมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ทำให้ประชาชนที่ยากไร้ เดือดร้อน ไม่ได้รับความเป็นธรรมสามารถเข้าถึงความยุติธรรม โดยผ่านการช่วยเหลือในนามกองทุนยุติธรรมได้มากกว่าเดิม ด้วยเหตุนี้ เมื่อมีการขยายโอกาสการให้บริการแก่ประชาชนอย่างกว้างขวาง จำนวนมาก การมีสำนักงานกองทุน ยุติธรรม จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยสนับสนุนและรองรับการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติกองทุน ยุติธรรม พ.ศ. ... ที่จะประกาศใช้ในไม่ช้านี้ เพราะกฎหมายฉบับดังกล่าวยังมีความสำคัญที่จะช่วยทำให้ ประเทศไทยพัฒนางานด้านการลดความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคมไทย รวมทั้งพัฒนาไปสู่มาตรฐานสากล อีกทั้งยังสามารถมีเงินจากส่วนอื่น เช่น ค่าปรับในกรณีผิดสัญญาประกัน หรือค่าปรับจากเงินภาษีส่วนอื่น เป็นต้น มาช่วยสนับสนุนการทำงานกองทุนยุติธรรมอีกทางหนึ่งด้วย

๑.๒ ความคืบหน้าของการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ.

(๑) ตามหนังสือที่อ้างถึง ๑ คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติ กองทุนยุติธรรม พ.ศ. ตามที่กระทรวงยุติธรรมเสนอแล้ว เพื่อส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ตรวจพิจารณา ก่อนเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป พร้อมทั้งให้กระทรวงยุติธรรมนำเรื่องการจัดตั้งกองทุน หมุนเวียน ดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการขอจัดตั้ง การดำเนินงาน และการประเมินผล การดำเนินงานทุนหมุนเวียน พ.ศ. ข้อ ๘ และแจ้งผลไปยังคณะกรรมการกฤษฎีกา เพื่อประกอบการพิจารณา ต่อไป

/ (๒) ต่อมา...

(๒) ต่อมา เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๘ คณะกรรมการกลั่นกรองการจัดตั้งทุนหมุนเวียนได้เห็นชอบในหลักการจัดตั้งกองทุนยุติธรรมตามร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรมพ.ศ.แล้ว ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยในรายละเอียดได้มีการปรับปรุงแก้ไขในหลายมาตรา เพื่อให้มีความครบถ้วน สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

(๓) จากการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้มีการเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนในการร่วมพิจารณาด้วย ซึ่งหนึ่งในนั้น คือ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) ได้มีความเห็นว่า การจัดตั้งสำนักงานกองทุนยุติธรรมที่ปรากฏอยู่ในร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. จะไม่สอดคล้องกับมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๒ ที่เห็นชอบให้กระทรวง ทบวง กรม ถือปฏิบัติเกี่ยวกับการร่างกฎหมาย ไม่ควรกำหนดในรายละเอียด ให้มีการการจัดตั้งส่วนราชการขึ้นใหม่ในกฎหมาย และคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ได้มีมติเห็นชอบเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดตั้งหน่วยงานรัฐและการเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อขอให้มีการตราพระราชบัญญัติตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) เสนอรายละเอียดปรากฏตามหนังสือที่อ้างถึง ๒ ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และคณะกรรมการกฤษฎีกาต่างก็เห็นประโยชน์ของกองทุนยุติธรรม จึงได้แนะนำให้กระทรวงยุติธรรมไปหาทางออกเกี่ยวกับมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว ซึ่งหากคณะรัฐมนตรีมีมติเป็นประการใด คณะกรรมการกฤษฎีกาก็ไม่ขัดข้องและยินดีที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายรัฐบาล

๒. เหตุผลความจำเป็นของการเสนอเรื่องให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา

(๑) นโยบายรัฐบาลที่แถลงไว้ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๗ นโยบายที่ ๑๑ การปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ในข้อ ๑๑.๕ ได้กำหนดให้ต้องมีการส่งเสริมกองทุนยุติธรรม เพื่อคุ้มครองช่วยเหลือคนยากจนและผู้ด้อยโอกาส คุ้มครองผู้ถูกล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพ และยุทธศาสตร์ประเทศในการลดความเหลื่อมล้ำของคนในสังคม ให้สามารถเข้าถึงความยุติธรรม และต่อมาเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๗ กระทรวงยุติธรรมได้ลงนามความร่วมมือ “เพื่ออำนวยความสะดวกลดความเหลื่อมล้ำในสังคม” โดยมีนายกรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นประธาน ระหว่าง ๕ หน่วยงาน ประกอบด้วย กระทรวงมหาดไทย สำนักงานนายกรัฐมนตรี สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกระทรวงยุติธรรม เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงความยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และเสมอภาค ประกอบกับคณะกรรมการบริหารกองทุนยุติธรรมโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม พลเอกไพบูลย์ คุ้มฉายา เป็นประธาน ได้มีมติในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๘ เห็นชอบการกระจายอำนาจพิจารณาคำขอรับการสนับสนุนเงินกองทุนยุติธรรมทั้ง ๗๖ จังหวัด เพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนยุติธรรมมีประสิทธิภาพ กระจายการรับบริการลงสู่ระดับพื้นที่และเกิดประสิทธิผล รองรับการใช้พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรมในไม่ช้า

(๒) แม้ว่า กระทรวงยุติธรรมจะพยายามประสานความร่วมมือกับหลายหน่วยงาน และเกลี้ยอัตรากำลังภายในกระทรวงยุติธรรม เพื่อมาช่วยสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนยุติธรรมแล้ว แต่ก็ไม่สามารถทำให้ประชาชนที่ยากไร้เดือดร้อนจากทั่วประเทศได้รับการช่วยเหลือได้อย่างทั่วถึงที่ได้ เนื่องด้วยการบริหารจัดการที่ขาดองค์รวมและที่ชัดเจน ประกอบกับจุดบริการยังคงดำเนินการอยู่ในส่วนกลาง ไม่ได้มีการกระจายลงสู่จังหวัดได้ครอบคลุมทุกจังหวัด ดังนั้น จึงได้มีการเสนอให้จัดตั้งสำนักงานกองทุนยุติธรรมขึ้นในสังกัดกระทรวงยุติธรรม เพื่อเป็นหน่วยธุรการที่จะช่วยสนับสนุนเคลื่อนพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ.ที่จะประกาศใช้ในไม่ช้า ให้มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล โดยต้องคำนึงถึงความเดือดร้อนของประชาชนเป็นสำคัญซึ่งหากไม่มีหน่วยงานมารองรับที่ชัดเจน ก็ไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างเต็มศักยภาพ โดยเฉพาะประชาชนที่ทุกข์ยากเดือดร้อน ไม่ได้รับความเป็นธรรมที่มาขอรับบริการจากกองทุนยุติธรรม

๓. ความเร่งด่วน

มีความจำเป็นเร่งด่วน เนื่องจาก จะต้องนำผลการพิจารณายกเว้นมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ ประกอบกับมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ส่งให้ คณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ.

๔. สารสำคัญของเรื่อง ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย

เพื่อรองรับการขยายโอกาสการเข้าถึงความยุติธรรมให้แก่ประชาชนในนามกองทุนยุติธรรม ที่จะมีเพิ่มมากขึ้น ในร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ได้กำหนดให้มีกลไกในการขับเคลื่อน การทำงานของกองทุนยุติธรรม แบ่งออกเป็น ๒ ส่วนที่สำคัญ ดังนี้

๔.๑ กลไกในรูปคณะกรรมการ และคณะอนุกรรมการ ประกอบด้วย

(๑) คณะกรรมการกองทุนยุติธรรม โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นประธาน และผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นกรรมการ เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบาย แผนงาน และ แนวทางการดำเนินงาน รวมถึงการออกระเบียบ วิธีการ หลักเกณฑ์ต่างๆ และการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ ตลอดจนการกำกับดูแลการดำเนินงาน

(๒) คณะอนุกรรมการช่วยเหลือ ในเรื่องต่างๆ ทั้งคณะอนุกรรมการพิจารณา คำขอรับการสนับสนุนกองทุนยุติธรรมในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และคณะอนุกรรมการในเรื่องอื่น เช่น คณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายกองทุนยุติธรรม คณะอนุกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงในประเด็นสำคัญ และมีความยุ่งยากซับซ้อน เป็นต้น

(๓) คณะอนุกรรมการประจำจังหวัด ทั้ง ๗๖ จังหวัด เพื่อทำหน้าที่ พิจารณาให้ความ ช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อนตามวัตถุประสงค์ของกองทุนยุติธรรมในระดับพื้นที่

(๔) คณะอนุกรรมการอุทธรณ์ เพื่อพิจารณาผลการอุทธรณ์คำขอรับการสนับสนุน เงินกองทุนยุติธรรม ในกรณีที่คณะอนุกรรมการฯ มีมติไม่อนุมัติ

๔.๒ การจัดตั้งสำนักงานกองทุนยุติธรรม

เพื่อทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการช่วยเหลือ และคณะอนุกรรมการอุทธรณ์ รวมทั้งจะเป็นหน่วยงานทางธุรการของกองทุนยุติธรรมในส่วนกลาง

*หมายเหตุ สำหรับหน่วยงานในระดับจังหวัดที่จะขับเคลื่อนงานกองทุนยุติธรรม ทางคณะกรรมการกฤษฎีการะบุไว้ในร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ.ว่าให้ปลัดกระทรวงยุติธรรมสามารถมอบ อำนาจให้หัวหน้าหน่วยงานในจังหวัดซึ่งสังกัดกระทรวงยุติธรรม ทำหน้าที่กรรมการและเลขานุการคณะอนุกรรมการประจำ จังหวัดได้ ในส่วนนี้จะไม่ขอยกเว้น มติคณะรัฐมนตรี มีแต่เพียงประเด็นการจัดตั้งสำนักงานกองทุนยุติธรรม เท่านั้น

๕. ประเด็นของปัญหาในการให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา

จะเห็นได้ว่า มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ ประกอบกับมติ คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้มีมติห้ามร่างกฎหมาย ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดตั้ง สำนักงานใหม่ รวมทั้งข้อผูกพันในการเพิ่มอัตรากำลังคนไม่ควรกำหนดไว้ในรายละเอียดของกฎหมาย สำนักงาน ก.พ.ร. จึงเสนอแนวทางที่จะปฏิบัติในการจัดสำนักงานใหม่ ที่เป็นหน่วยงานต่ำกว่าระดับกรม จะต้องเสนอจัดทำเป็นกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. เป็นกฎหมายที่มีผลในการให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้ยากไร้ เดือดร้อน ไม่ได้รับความเป็นธรรมให้เข้าถึงความ ยุติธรรม ซึ่งจะผูกพันกับบุคคลภายนอก การขอจัดสรรงบประมาณ การมีเงินรายได้ส่วนอื่นเพื่อมาสนับสนุน การดำเนินงาน และสัมพันธ์กับหลายหน่วยงาน ทั้งหน่วยงานที่ร่วมเป็นคณะอนุกรรมการ ศาล ทนายความ เป็นต้น จึงเห็นว่า กองทุนยุติธรรมจึงควรเป็นนิติบุคคลที่แตกต่างหากับความเป็นนิติบุคคลของกระทรวง เพื่อให้การบริหาร

จัดการกองทุน การสร้างสัญญา งบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงไม่ควรดำเนินการขอจัดตั้งสำนักงานกองทุนยุติธรรมในขั้นตอนปกติของการเสนอขอจัดตั้งส่วนราชการ แต่ควรให้มีการบัญญัติการจัดตั้งสำนักงานกองทุนยุติธรรมไว้ในร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ที่จะประกาศใช้ในไม่ช้านี้

๖. ความเห็นชอบ/หรือการอนุมัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ได้เข้าร่วมการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. กับคณะกรรมการกฤษฎีกาและหน่วยงานเกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๕๘ โดยในประเด็นการจัดตั้งสำนักงานกองทุนยุติธรรม ที่ประชุมเห็นความสำคัญและไม่ขัดข้องในหลักการที่จะให้จัดตั้งสำนักงานกองทุนยุติธรรม แต่เห็นควรต้องดำเนินการให้เกิดความถูกต้อง เนื่องจากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ ประกอบกับมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้ห้ามไว้

๗. สรุปผลการวิเคราะห์ เพื่อขอยกเว้นมติคณะรัฐมนตรี

๗.๑ ที่ผ่านมามีการประกาศใช้กฎหมายที่มีการระบุการจัดตั้งสำนักงานไว้ในสาระของกฎหมายภายหลังจากมีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๒ อาทิ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ และพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นต้น

๗.๒ หน่วยงานที่เคยขอยกเว้นมติคณะรัฐมนตรีฉบับอื่นและกรมเคยมีมติ อาทิ

(๑) กรมราชทัณฑ์ ขอยกเว้นมติคณะรัฐมนตรี เพื่อขอเพิ่มส่วนราชการใหม่ รายละเอียดปรากฏตามหนังสือเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา ที่ ยธ ๐๗๑๑/๐๗๘๕๒ ลงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๔๘ และคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติให้ยกเว้น ปรากฏตามหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ นร. ๐๕๐๓/๑๐๒๐ ลงวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๔๙

(๒) การขอยกเว้นมติคณะรัฐมนตรีของกระทรวงคมนาคมเพื่อขอเพิ่มอัตรากำลังพนักงานการรถไฟแห่งประเทศไทย รายละเอียดปรากฏตามหนังสือเสนอคณะรัฐมนตรีของกระทรวงคมนาคม ที่ คค (ปคร) ๐๒๐๒/๒๘๘ ลงวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ และคณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติการยกเว้นมติคณะรัฐมนตรี รายละเอียดปรากฏตามหนังสือด่วนที่สุด ที่ นร. ๐๕๐๖/๙๙๐๐ ลงวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๔๕

๘. ค่าใช้จ่ายที่ต้องดำเนินการ

หากเมื่อมีการบัญญัติให้จัดตั้งสำนักงานกองทุนยุติธรรม ขึ้นในกระทรวงยุติธรรมแล้ว ภายหลังจากพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ประกาศใช้อย่างเป็นทางการ ก็จะเสนอให้มีการปรับปรุงโครงสร้างภายในกระทรวงยุติธรรมและขอจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการ จำนวน ๓๐ อัตรา รองรับการดำเนินงาน โดยจะมีงบประมาณที่ต้องตั้งจ่ายในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ประมาณ ๑๔,๕๑๐,๗๖๐ บาท (สิบสี่ล้านห้าแสนหนึ่งหมื่นเจ็ดร้อยหกสิบบาทถ้วน) และเพิ่มขึ้นในปีต่อไป ประมาณร้อยละ ๖

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เมื่อมีสำนักงานกองทุนยุติธรรมขึ้น ในกระทรวงยุติธรรมแล้ว จะส่งผลดี ดังนี้

(๑) พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. มีหน่วยงานทางด้านธุรการที่มีโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจน เพื่อให้การดำเนินการช่วยเหลือผู้ยากไร้หรือด้อยโอกาสที่เดือดร้อน ไม่ได้รับความเป็นธรรม สามารถเข้าถึงความช่วยเหลือได้อย่างทั่วถึง และมีการพัฒนาการดำเนินงานที่เป็นระบบต่อไป

(๒) ประชาชนที่ยากไร้ หรือด้อยโอกาสที่เดือดร้อนได้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียม และไม่ถูกเลือกปฏิบัติ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคมไทยอย่างเป็นรูปธรรม

(๓) มีความเป็นนิติบุคคลโดยสมบูรณ์เหมือนกองทุนหมุนเวียนอื่น ที่จะต้องมีการจัดตั้งสำนักงานกองทุนยุติธรรมเพื่อมารองรับการทำงาน ซึ่งกองทุนหมุนเวียนในประเทศไทยส่วนใหญ่จะต้องมีการจัดตั้งเป็นสำนักงาน สำหรับการขับเคลื่อนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น กองทุนยุติธรรมจึงควรมิบัญญัติการจัดตั้งสำนักงานกองทุนยุติธรรม ปรากฏในพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. เช่นกัน

(๔) สังคมเกิดความเชื่อมั่นและมีทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการยุติธรรมของไทย แม้ว่า จะต้องเสียงบประมาณในการบรรจุข้าราชการปีละ ๑๔ ล้านบาทเศษ แต่ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับประชาชน เมื่อเทียบกับสถิติคดีที่คาดว่าจะมียื่นคำขอเพิ่มขึ้นเท่าตัว คือ ๓๐,๐๐๐ รายต่อปี (เป็นการประเมินขั้นต่ำ) เท่ากับ ๑ คดีมีต้นทุนในการจ้างคนเพียงแค่ ๔๖๖ บาทต่อคดีเท่านั้น โดยหากภายหลังจากพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ประกาศใช้และมีการขยายลงจังหวัดแล้ว ย่อมจะเกิดความคุ้มค่าในการใช้จ่ายงบประมาณที่มุ่งประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับเป็นสำคัญ

๑๐. ข้อเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา

ด้วยเหตุนี้ เพื่อเป็นการสนองนโยบายรัฐบาล ในข้อ ๑๑.๕ และยุทธศาสตร์ประเทศในการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย ให้แก่ประชาชนที่ยากจน เดือดร้อน ไม่ได้รับความเป็นธรรม ที่จะขยายโอกาสการเข้าถึงความยุติธรรมเพิ่มมากขึ้น ภายหลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. แล้ว กระทรวงยุติธรรม จึงขอนำเรียนคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติให้ยกเว้นการปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๒ ประกอบกับมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๐ เพื่อขอให้มีการบัญญัติการจัดตั้งสำนักงานกองทุนยุติธรรม ปรากฏไว้ในร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. เพื่อให้มีผลบังคับใช้ต่อไป ซึ่งผลเป็นประการใดจะแจ้งให้คณะกรรมการกฤษฎีกาทราบโดยเร็ว ทั้งนี้ รอนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) ได้เห็นชอบด้วยแล้ว รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

พลเอก

น. *ดิฉัน*

(ไพบุลย์ คุ่มฉายา)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๒๘๗๖

โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๖๖๗